

Förstudie kulturhusutredning

Delrapport

Delrapport kommunstyrelsen 2013-09-24

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	3
1.1 Beslut under utredningens gång	4
2. Opera, dans, talteater	6
2.1 Storsjöteatern	6
3. Akustisk musik	10
3.1 Kommunens fastigheter	10
3.2 Privata fastigheter	11
3.3 Ny fastighet	11
4. Förslag till fortsatt utredning	13
5. Bilagor	
Bilaga 1 <i>Konsthall – verksamhet, driftkostnader</i>	
Bilaga 2 <i>Storsjöteatern, Östersund, Rumsakustisk inventering.</i>	
Bilaga 3 <i>Sammanställning av svar från externa intressenter angående lokaler för akustisk musik</i>	
Bilaga 4 <i>Kulturhusutredning, Konsertlokal för akustisk musik, Nybyggnad</i>	

1. Bakgrund

Den 26 februari 2013 antog kommunstyrelsen ett projektdirektiv om förstudie kring konsumtionslokaler för kultur. Enligt projektdirektivet ska utredningen redovisa hur de lokaler som i dagsläget finns för kulturverksamheter kan anpassas eller byggas ut, för att tillgodose kulturens behov av konsumtionslokaler. Detta ska efter ett eventuellt beslut i kommunstyrelsen, ställas mot alternativet att utreda förutsättningar för ett nytt samlat kulturhus.

Som en del i förstudien ska enligt projektdirektivet en delrapport redovisas till kommunstyrelsen i september 2013. Delrapporten bygger vidare på resultatet från rapporten ”Kartläggning och utredning av kulturens behov av lokaler” som beslutades i kommunstyrelsen 27 november 2012. I rapporten pekades fyra kulturlokalsbehov ut:

- Opera
- Akustisk musik
- Dans
- Modern konsthall

Enligt projektdirektivet ingår i uppdraget att titta på om det finns någon befintlig byggnad som kan utvecklas för att tillgodose konsumtionslokaler för ovan utpekade kulturbehov. Utredningen kan konstatera att det i dagsläget inte finns någon fastighet som skulle kunna inrymma samtliga ovanstående kulturgrenar. Detta gäller både kommunägda eller privata alternativ.

Som utredningen har utvecklat sig så kommer utredningen inte, som det var tänkt enligt projektdirektivet, att redovisa förutsättningar för ett samlat kulturhus. Istället kommer utredningen att för de kulturbehov som det är möjligt, visa på lösningar genom om och tillbyggnad av Storsjöteatern. För de kulturbehov som inte kan lösas via Storsjöteatern har lösningar utretts i andra kommunala fastigheter, privata fastigheter, eller nybyggnad.

Under utredningens gång har ett antal vägval och beslut fattats av projektets ledningsgrupp, vilket har påverkat utredningens inriktning. Dessa beslut redovisas i avsnitt 1.1 nedan.

Projektorganisation

Ledningsgrupp

Finansutskottet

Kultur och fritidsnämndens presidium

Styrgrupp

Kommundirektör, Bengt Marsh

Bert-Olof Åkerström, VD Rådhus AB

Örjan Jervidal, förvaltningschef teknisk förvaltning

Bert-Olof Zackrisson, kultur- och fritidsnämndens kansli

Projektgrupp

Bengt Gryckdal projektledare

Theresia Grön, projektsekreterare

Lena Byström, kultur- och fritidsnämndens kansli

1.1 Beslut under utredningens gång

Nedan redovisas ledningsgruppens beslut som påverkat delrapportens inriktning och utformning. Protokoll från ledningsgruppens möten finns utlagda på kommunens hemsida: www.ostersund.se/fritidkultur/utvecklingsprojekt/kulturhusutredning

- Direktiv från ledningsgruppsmöte 27 mars 2013: Ledningsgruppen pekar på vikten av att i den kommande utredningen se över vilka lokaler som är möjliga att bygga ut eller bygga om. Följande bör inte omfattas av utredningen: rena produktionslokaler, Länskaftens lokaler, samt Kulturskolans lokaler.
- Kulturhusutredningens ledningsgrupp beslutade den 7 maj 2013 att utredningen skulle inrikta sig på att, kopplat till Storsjöteatern se över möjligheterna att lösa behoven för talteater, dans och opera, samt akustisk musik. Ledningsgruppen angav också att en konsthall/ utställningsyta inte ska konkurrera med privata konstgallerier. I bilaga 1 *Konsthall – verksamhet, driftkostnader* ett ges en översiktlig bild av vad en konsthall innebär i fråga om investering, drift och verksamhet.

Ledningsgruppsmöte 25 juni 2013

- På ledningsgruppsmötet presenterades slutsatserna från akustikutredningen. Sammanfattningsvis visar utredningen att Storsjöteatern inte är lämplig för akustisk musik. Ledningsgruppen beslutade i och med detta att akustisk musik skulle lyftas ut från Storsjöteatern. Istället gavs uppdraget att undersöka förutsättningar för akustisk musik i annan fastighet. Akustikutredningen finns bifogad som bilaga 2. *Storsjöteatern, Östersund, Rumsakustisk inventering.*
- Ledningsgruppen beslutade att två av kommunens fastigheter skulle ses över angående deras möjligheter att anpassas och byggas om för att fungera som lokal för akustisk musik: Sporthallen och Östersunds bibliotek.
- När det gäller biblioteket ska Kulturhusutredningen enligt beslut avvakta Kultur och fritidsnämndens kanslis översyn av möjligheten att kommunen övertar fastigheten från stiftelsen.
- Ledningsgruppen beslutade även att privata alternativ kopplat till akustisk musik undersöks genom att projektgruppen kontaktar Frösö Park, OSD och Fältjägaren fastigheter.
- Ledningsgruppen gav i uppdrag till projektgruppen att ta fram en volymstudie för en ny fastighet för akustisk musik. Placeringen av en eventuell ny byggnad är inte prioriterat, istället fokuseras på att ta fram kostnader enbart för "lådan".
- Projektgruppen informerade ledningsgruppen att så som utredningen har utvecklat sig, kommer inte projektgruppen att till kommunstyrelsens sammanträde i september, redovisa förutsättningar för ett samlat kulturhus. Orsaken till detta är att ledningsgruppen under utredningens gång istället prioriterat utredning av befintliga

konsumtionslokaler för att lösa behoven för talteater, dans och opera, samt akustisk musik i annan fastighet.
En muntlig dialog angående förutsättningar för ett samlat kulturhus har förts med Regionförbundets ledning. Vid dialogen framkom att några medel för nybyggnad av lokaler för läns-kulturen inte är aktuellt.

2. Fullskaliga operaproduktioner, dans och talteater

Sammanfattning

- Storsjöteatern anses ha förutsättningar att tillgodose behov för talteater, dans, fullskaliga operauppsättningar förutsatt viss ombyggnad/anpassning av fastigheten.
- Exempel på åtgärder kan vara modernisering av teknisk utrustning, tillgänglighetsanpassning, ytskiktsrenovering, utökning av scenyta, tillskapande av förråd i anslutning till scenen.
- Att ta Storgatan i anspråk för att skapa förråd i anslutning till scenen anses som möjlig lösning.
- Slutsatser från genomförd akustikutredning är att Storsjöteatern inte är lämplig för akustisk musik. Ledningsgruppen har beslutat att behoven för akustisk musik löses i annan fastighet än Storsjöteatern.
- Siffror från Storsjöteaterns beläggningsstatistik visar att beläggningen idag är relativt hög.

2.1 Storsjöteatern

Utredningen har till stora delar fokuserat på Storsjöteatern eftersom en ombyggnad/anpassning av Storsjöteatern anses ha förutsättningar att tillgodose kulturens behov av konsumtionslokaler. Storsjöteatern är även intressant i och med dess centrala läge, vilket möjliggör mer liv och rörelse kring torget och centrum i helhet.

Projektgruppen har, kopplat till Storsjöteatern, arbetat med olika alternativa lösningar för kulturens behov. Enligt ledningsgruppens direktiv har följande alternativ utretts:

1. Lösa behovet enbart för talteater. Alternativet innebär att teatern behålls i sin nuvarande form och att kostnader tillkommer för underhåll och modernisering.
2. Lösa behovet för talteater dans, fullskaliga operauppsättningar och akustisk musik. Alternativet innebär att ombyggnad inom befintlig fastighet undersöks.
3. Lösa behoven för talteater, opera, dans och akustisk musik genom utbyggnad av Storsjöteatern eller genom alternativa lösningar i annan fastighet.

Vid ledningsgruppen möte den 25 juni och efter genomförd akustikutredning beslutade ledningsgruppen att projektgruppen skulle arbeta vidare med en variant av alternativ 3: Talteater opera och dans blir kvar i Storsjöteatern, medan akustisk musik lyfts ut från Storsjöteatern.

Nedan redovisas vilka respektive åtgärder som är önskvärda och nödvändigt för att Storsjöteatern ska kunna fungera som konsumtionslokal för talteater, opera och dans.

Talteater

De arrangörer som regelbundet arrangerar föreställningar på Storsjöteatern är enligt kultur och fritidskansliets utredning nöjda med huset som helhet. Riksteatern benämner exempelvis teatern som en av de bästa i Norrland vad det gäller förutsättningar för teaterns alla parametrar. För att fortsatt behålla en bra talteater behöver följande åtgärdas:

- Brister i arbetsmiljön för scenarbetare
- Större produktioner kan inte använda teaterns orkesterdike.
- Fastigheten har behov av modernisering när det gäller den tekniska utrustningen
- Lokalerna behöver tillgänglighetsanpassning
- Behov av ytskiktsrenovering
- Brist på loger vid större evenemang

Dans

Vid större uppvisningar behövs lokaler som kan ta emot stora produktionsapparater med många medverkande och avancerad teknik. Idag finns Storsjöteatern att tillgå, dock med tydliga brister. Kultur- och fritidsnämndens kanslis utredning och samtal med företrädare från Storsjöteatern och Norrdans har utgjort grunden för följande förslag på åtgärder för att lösa behovet för dans:

Scenyta:

- Mer tillgänglig scenyta genom att frigöra utrymmen på sidoscener och skapa förråd
- Höj scenöppningen
- Flytta teknik till annat rum eller byt ut till modernare teknik som inte tar lika mycket plats
- Modernisera rårssystemet för att frigöra personalresurser och även utrymme

Dansgolv:

Nuvarande golv är ett arbetsmiljöproblem för dans. Ett dansgolv och ett teatergolv har olika krav på utformning. Ett teatergolv ställer exempelvis högre krav på olika funktioner (man ska kunna skruva och fästa saker i golvkonstruktionen) än ett dansgolv. För att kunna kombinera teatergolv med dansgolv kan ett så kallat mobilt dansgolv med tillhörande dansmatta vara en lösning. Enligt tillfrågad på Norrdans skulle detta vara ett fullgott alternativ även på Storsjöteatern. Exempelvis använder Norrdans idag ett demonterbart dansgolv på Härnösands teater, vilket fungerat bra.

Fullskalig operauppsättning

Opera kan beskrivas en form av musikteater vilket gör att en opera även behöver teknisk utrustning på samma sätt som en teater (ljus, dekor, orkesterdike, etc.). Det mest optimala för en operauppsättning är att både ha god akustik och bra förutsättningar för teater. Om båda förutsättningarna inte går att uppfylla kan en operauppsättning kompromissa med akustiken. Vid en anpassning av Storsjöteatern för operauppsättningar får man kompromissa med akustiken som inte är optimal.

Storsjöteaterns scenutrymme (golvyta, orkesterdike) anses vara för litet. Kontakt har tagits med producent på Norrlandsoperan som nyligen (maj 2013) har satt upp en operaproduktion på Storsjöteatern. Följande förbättringsåtgärder föreslogs ifrån Norrlandsoperan:

- Större scenyta (Se åtgärder dans)
- Förbättra arbetsmiljön i orkesterdiket genom ombyggnad.
- Förbättra akustiken i orkesterdiket

Norrlandsoperan anser att ett orkesterdike är en förutsättning för deras operauppsättningar. Som exempel anges att Norrlandsoperan hellre sätter upp produktioner i Boden än i Luleå eftersom Luleå saknar orkesterdike.

Ombyggnad eller utbyggnad av Storsjöteatern

Ombyggnad inom fastigheten

Utredningen har inte detaljstuderat hur de utrymmen som redan finns i fastigheten kan anpassas och byggas om. När det gäller att tillgodose behov av tillgänglighet, loger, förråd och liknande kan de utrymmen som idag används som konferenslokaler behöva tas i anspråk.

Bygga ut mot Storgatan

Utredningen har visat att kulturgrenarna dans och opera behöver större scenyta. Förslag som angetts för att åstadkomma detta är att förråd tillskapas i direkt anslutning till scenen. Ett alternativ som nämnts är utbyggnad mot Storgatan. En utbyggnad i anslutning till scenen skulle lösa mycket av de begränsningar av scenyta som finns idag. Projektledningen har därför fått i uppdrag av ledningsgruppen att se över möjligheten att utöka scenyta genom att bygga ut förrådsutrymmen mot Storgatan.

Frågan har skickats till samhällsbyggnad och mark och exploatering. Synpunkter i ett tidigt skede är att utbyggnad mot Storgatan är möjlig och inte behöver uteslutas som alternativ i nuläget.

Bygga ovanpå Storsjöteatern

Projektledningen har under utredningens gång, från olika aktörer, fått synpunkter om att Storsjöteatern skulle kunna byggas på en våning på höjden för att även kunna inhysa konsertlokal, bibliotek eller liknande.

Projektledningen har undersökt dessa möjligheter. Möjligheten till utbyggnad ovanpå teatern anses vara begränsad.

Beläggning/Uthyrningskapacitet Storsjöteatern

Projektledningen har tagit del av besöks och bokningsstatistik från Storsjöteatern, se tabell nedan. Sammanfattningsvis visar tabellen att beläggningen på Storsjöteatern är hög. Snittet för 2011 och 2012 års uthyrningsdagar är cirka 250 dagar. Detta ger teoretiskt sätt möjlighet att belägga cirka 100 dagar (storhelgdagar och andra ”svårbokningsbara” dagar är inkluderade) ytterligare på Storsjöteaterns salong.

En ombyggnad av Storsjöteatern behöver inte leda till att Östersund får fler produktioner. Däremot kan fler fullskaliga produktioner av hög kvalitet erbjudas till kulturkonsumenter, istället för nedbantade produktioner på grund av lokalens begränsningar. Men om förbättringsåtgärderna leder till en ökad beläggning, kan det bli aktuellt att prioritera mellan vilka produktioner som ska förläggas på Storsjöteatern.

Tabell: Antal uthyrningsdagar och besökare Storsjöteatern

	2011	2012
1. Totalt antal uthyrningsdagar Storsjöteatern	266	235
- varav antal föreställningar*	164	173
2. Antal uthyrningar i övrigt (ej föreställningar) t. ex. konferenser, personalträffar i:		
- Teaterkällaren	14	21
- Freds- och Thoméesalen	40	65
- Foajén/cafeterian	51	31
3. Totalt antal besökare Storsjöteatern	64833	61 568
- varav antal besökare vid kulturarrangemang	-----	23 955
- varav antal besökare övrigt	-----	37 613

Anm.: * Med föreställningar menas offentliga föreställningar med kulturinriktning såsom teaterföreställningar, musikkonserter, författaraftnar, filmvisningar m.m.

3. Akustisk musik i annan fastighet

Sammanfattning

- Kommunägda fastigheter som i dagsläget är aktuella är Östersunds bibliotek och Sporthallen.
- Privata fastighetsägare som inför denna delrapport kontaktats är fastigheter på Frösö Park, OSD och Fältjägaren fastigheter.
- Volymstudie för akustisk musik i nyuppförd fastighet har genomförts.

Till akustisk musik hör ”icke högtalarförstärkt musik”, exempelvis symfoniorkester, kammarorkester, storband, folkmusik, körsång, kammarmusik eller pianokonsert. När det gäller konsumtionslokaler för akustisk musik fokuserar denna delrapport på att se över fastigheter som kommunen äger eller som kommunen har ett åtagande gentemot. Ledningsgruppen har även gett i uppdrag att se över ett antal privata alternativ kopplat till akustisk konsertlokal.

3.1 Kommunägda fastigheter

Östersunds bibliotek

När annan fastighet för att lösa lokalbehov för kultur diskuteras anses Östersunds bibliotek intressant. Östersunds bibliotek (Jämtlands läns bibliotek) är centralt placerat i Östersunds stad vilket är bra för tillgängligheten. Östersunds bibliotek är i behov av omfattande underhålls- och reparationsarbeten. Fastigheten ägs av en stiftelse som i dagsläget gör att kommunen inte har rådighet över fastigheten även om det är kommunen som tar alla kostnader för fastigheten idag. Kultur och fritidsnämndens kansli ser därför över möjligheten att kommunen övertar fastigheten från stiftelsen. Enligt direktiv från ledningsgruppen ska Kulturhusutredningen avvakta denna process.

Sporthallen

Projektgruppen har i uppgift att se över om Sporthallen vid Wargentinskolan kan vara ett alternativ för akustisk musik. Sporthallen har använts för musikarrangemang tidigare men förutsättningarna har inte varit bra för ändamålet. En sporthall byggs primärt för funktionen idrott och är i allmänhet inte optimerad för akustisk musik.

Det finns idag en pågående utredning och skisser från maj 2013 angående utbyggnad av Sporthallen. Projektgruppen har på basis av dessa skisser fått i uppdrag att utreda om den planerade eventuella ombyggnaden av sporthallen kan fungera som en akustisk konsertlokal.

3. 2 Privata fastigheter

I projektdirektivet för kulturhusutredningen står att *Projektet ska även pröva om det finns externa lämpliga lokaler som kan anpassas för att tillgodose behoven*. Enligt ledningsgruppens direktiv från 25 juni 2013 har tre externa aktörer kontaktats: Frösö Park, OSD och Fältjägaren fastigheter. En förfrågan kring aktörernas möjlighet och intresse av att möjliggöra för akustisk musik i lämplig lokal skickades ut under juli månad.

Följande frågor ställdes:

I kommunens tidigare *Kartläggning av kulturens behov av lokaler* finns era lokaler allmänt beskrivna. Vi önskar nu att ni kort besvarar nedanstående frågor som enbart gäller akustisk musik:

- Vilken typ av lokal kan ni erbjuda för akustisk musik?
- Beskriv kort hur det skulle kunna fungera med logistik och scenteknik.
- Beskriv lokalen ur ett besöksperspektiv, Antal sittplatser, toaletter etc.?
- En uppskattad beläggning för akustisk musik från kommunens sida är cirka 100-150 evenemang per år (i detta är både större konsertevenemang och föreningslivets nyttjande av lokalen inräknat). Hur förhåller ni er till detta gällande månadshyra, årshyra, osv.
- Vilka tjänster/bemannning ingår vid en eventuell hyra av lokalen?

Samtliga aktörer visade intresse och anser sig ha lämpliga och anpassningsbara lokaler för ändamålet. För att ta del av svaren i sin helhet se bilaga 3. *Sammanställning av svar från externa intressenter angående lokaler för akustisk musik*

Om privata alternativ ses som ett möjligt alternativ för akustisk musik beakta att dessa lokaler inte är subventionerade till kulturkonsumenter och kulturproducenter (såsom Storsjöteatern har idag). Detta kan påverka hyressättning och nyttjandegraden av lokalen vilket bör tas i beaktande.

En viktig aspekt kopplat till privata initiativ är vilka organisatoriska och personalresurser som ingår vid ett eventuellt hyresavtal. Några av de tillfrågade aktörerna uppger att de endast hyr ut lokal utan personella resurser.

3.3 Nybyggd fastighet

Ledningsgruppen har gett i uppdrag att se över en ny konsertlokal för akustisk musik. Placeringen av en eventuell ny byggnad är inte prioriterat, istället fokuseras på att ta fram kostnader enbart för själva "lådan". I detta skede görs en översiktlig bedömning av byggvolym för sådan byggnad.

Om andra kulturbehov än akustisk musik ska inrymmas i konsertlokalen måste kostnadsbedömningen revideras eftersom kostnaderna då kommer att öka.

På uppdrag av projektledare Bengt Gryckdal har därför Helena Danielsson från Sweco tagit fram en kostnadsbedömning i mycket tidigt skede för en nybyggnad av konsertlokal för akustisk musik i Östersund. Se bilaga 4 *Kulturhusutredning, Konsertlokal för akustisk musik, Nybyggnad*.

Kostnadsbedömningen omfattar en yta om totalt 1750 m². Av den totala ytan beräknas publikytan uppgå till 500 m², med ett publikutrymme på cirka 650 sittplatser. Scenyta är beräknad till ca 200 m². Övriga ytor utgörs av sidoutrymmen till scen, foajé, garderob och mottagningskök, WC, loger, kontor, trapphus, teknikutrymmen, utrymning, biljettförsäljning samt städ och förråd.

Kostnad

Enligt översiktlig kostnadsberäkning i volymstudien hamnar kostnaden för en ny byggnad inom ett kostnadsspann mellan 65 – 80 miljoner kronor.

Kostnadsbedömningen är endast en riktvisning för att bedöma en trolig investeringsnivå och är upprättad i ett mycket tidigt skede. Exempelvis saknas underlag som ligger till grund för arkitektur, konstruktion, utformning och kvalitet på material. Kostnadsläget avser augusti 2013 och kostnaden förutsätter att kalkylunderlaget inte förändras. I den översiktliga kostnaden ingår index med 5 % fram till år 2016.

Driftbudget

Ungefärlig driftbudget beräknas till cirka 700.000-800.000 kronor/år. I detta ingår fastighetsel, uppvärmning, underhåll och drift av fastighetstekniska system.

Personalkostnader

Personalkostnader för verksamheten ingår inte i kostnadsbedömningen.

4. Förslag till fortsatt utredning

Storsjöteatern

Förslag: Åtgärder och kostnader som är kopplat till talteater, dans och operauppsättningar på Storsjöteatern fortsätter att utredas under hösten.

Lokalisering av konsertlokal för akustisk musik.

Förslag: Se över var en konsertlokal för akustisk musik skulle kunna lokaliseras.

Förslag: Nya Sporthallens förutsättningar för akustisk musik utreds med beaktande av beläggningskapacitet och akustik.

Förslag: En bedömning/värdering av de inkomna svaren från de privata fastighetsägarna ska genomföras under hösten.